

Republica Moldova

GUVERNUL

HOTĂRÎRE Nr. 662
din 13.06.2007

**pentru aprobarea Strategiei privind aprovizionarea cu apă
și canalizare a localităților din Republica Moldova**

Publicat : 22.06.2007 în Monitorul Oficial Nr. 86-89 art Nr : 696

MODIFICAT

[HG384 din 12.05.10, MO78-80/21.05.10 art.455](#)

În scopul concretizării obiectivelor principale de asigurare etapizată cu apă potabilă a populației, reieșind din priorități, precum și canalizării apelor uzate pentru protecția mediului și dezvoltarea durabilă a societății, Guvernul HOTĂRĂȘTE:

1. Se aprobă Strategia privind aprovizionarea cu apă și canalizare a localităților din Republica Moldova (se anexează).
2. Ministerul Administrației Publice Locale, în comun cu Agenția Construcții și Dezvoltare a Teritoriului, în termen de două luni, vor elabora un plan de colaborare cu autoritățile administrației publice locale în vederea realizării obiectivelor Strategiei privind aprovizionarea cu apă și canalizare a localităților din Republica Moldova.
3. Concernul Republican pentru Gospodărirea Apelor „Apele Moldovei” (Institutul de Proiectări „ACVAPROIECT”) va prezenta, la solicitarea instituțiilor interesate, informația de rigoare privind investițiile necesare pentru realizarea obiectivelor, pentru fiecare localitate în parte.
4. Ministerul Finanțelor, începînd cu primul semestru al anului 2008, va prevedea în bugetul de stat investiții pentru finanțarea serviciilor publice de aprovizionare cu apă și canalizare, conform obiectivelor Strategiei.
5. Se recomandă autorităților administrației publice locale:
să elaboreze programe și strategii locale de aprovizionare cu apă și canalizare, să întreprindă măsurile ce se impun privind includerea în bugetele locale a mijloacelor financiare necesare pentru realizarea obiectivelor Strategiei;
să informeze semestrial Agenția Construcții și Dezvoltare a Teritoriului despre rezultatele implementării obiectivelor Strategiei.
6. Monitorizarea și coordonarea implementării obiectivelor Strategiei se pun în sarcina Agenției Construcții și Dezvoltare a Teritoriului, care va informa anual Guvernul despre rezultatele implementării acestora.

Prim-ministru

VASILE TARLEV

Contrasemnează:

**Viceprim-ministru,
ministru administrației
publice locale
Ministrul sănătății
Ministrul ecologiei**

**Vitalie VRABIE
Ion Ababii**

Nr. 662. Chișinău, 13 iunie 2007

Aprobată
prin Hotărîrea Guvernului
nr. 662 din 13 iunie 2007

STRATEGIA
privind aprovizionarea cu apă și canalizare
a localităților din Republica Moldova

1. Introducere

Factorul de mediu cu cel mai mare impact asupra sănătății populației este apa, avînd în vedere importanța vitală permanentă a prezenței apei potabile pentru procesele fiziologice, biochimice etc. ce au loc în organismul uman, precum și pentru necesitățile igienice și menajere.

Apa folosită în scopuri potabile este un factor care determină pînă la 15-20% din cazurile de boli diareice acute și hepatită virală A, preponderent în zonele rurale, 20-25% din bolile somatice, 100% - în cazul fluorozii dentare.

Alimentația populației cu apă potabilă și în cantități suficiente trebuie să fie una din direcțiile prioritare în politica și acțiunile statului pentru sănătate în relație cu mediul, fiind o măsură eficientă în profilaxia maladiilor condiționate de apă. La fel de importantă este și problema canalizării localităților, ambele probleme urmînd a fi soluționate concomitent, deoarece construcția numai a sistemelor de alimentare cu apă, cu creșterea inevitabilă a volumului de ape uzate formate, în lipsa colectării și epurării acestora, conduce la poluarea apelor de suprafață și din fîntîni.

ONU a declarat perioada 22 martie 2005 - 22 martie 2015 „Deceniul de acțiune „Apă pentru viață”, ceea ce confirmă semnificația problemei la nivel global. Odată cu ratificarea, prin Legea nr.207-XVI din 29 iulie 2005, a Protocolului privind apa și sănătatea la Convenția din 1992 vizînd protecția și utilizarea cursurilor de apă transfrontaliere și a lacurilor internaționale, Moldova a devenit parte a Protocolului și, în termen de 2 ani, trebuie să elaboreze obiectivele în domeniul alimentării cu apă și canalizării, care să asigure diminuarea riscului apariției maladiilor condiționate de apă.

Scopul Strategiei privind aprovizionarea cu apă și canalizare a localităților din Republica Moldova (în continuare – Strategie) este de a stabili politica statului în domeniu și direcțiile prioritare de realizare a ei.

Schimbările majore care s-au produs în ultimii ani în sectorul alimentării cu apă și canalizare a localităților din Moldova au influențat mult calitatea serviciilor acordate. Reforma care a avut loc în descentralizarea serviciilor comunale și transmiterea lor din proprietatea statului în proprietatea unităților administrativ-teritoriale, conform Hotărîrii Guvernului nr. 530 din 5 iunie 2000, a condus la deteriorarea stării tehnice a sistemului de alimentare cu apă și canalizare în totalitate și a managementului existent în alimentarea cu apă și evacuarea apelor uzate.

Programul de alimentare cu apă și canalizare a localităților din Republica Moldova pînă în 2015, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.1406 din 30 decembrie 2005, a prevăzut soluționarea urgentă a problemei ce ține de modernizarea, reutilizarea tehnică și dezvoltarea sistemelor comunale de alimentare cu apă și canalizare, preconizînd atingerea obiectivelor mileniului către anul 2015 prin asigurarea accesului la apă potabilă a 50% din populație, reanimînd sistemul de alimentare cu apă și canalizare existent.

Acest sistem, actualmente fiind puțin funcțional, este dotat cu utilaj și sisteme învechite, cu consum major de energie, sisteme automate ieșite din uz, amplasate pe suprafețe mari și cu randament de lucru mic, care nu satisfac cerințele de protecție a mediului și de îmbunătățire a calității vieții populației prin acordarea unor servicii adecvate de alimentare cu apă și canalizare.

În contextul prezentei Strategii, este oportun să se elaboreze, la etapa actuală, o strategie cu obiective pe termen mediu (2008- - 2012) și pe termen lung (pînă în anul 2025) privind domeniul alimentării cu apă și canalizării, reieșind din analiza situației existente, prognozarea scenariilor posibile de modernizare și dezvoltare în continuare a acestor servicii, contribuind astfel la adoptarea unor decizii majore cu privire la direcțiile de acțiune în etapele ulterioare.

Serviciile publice de alimentare cu apă și canalizare joacă un rol decisiv în îmbunătățirea calității vieții, protecției mediului, ținînd cont de importanța lor pentru economie, pentru producerea de bunuri și servicii, eficiența și calitatea acestora constituind un factor de competitivitate, în special datorită faptului că permit atragerea investițiilor în regiuni mai puțin favorizate.

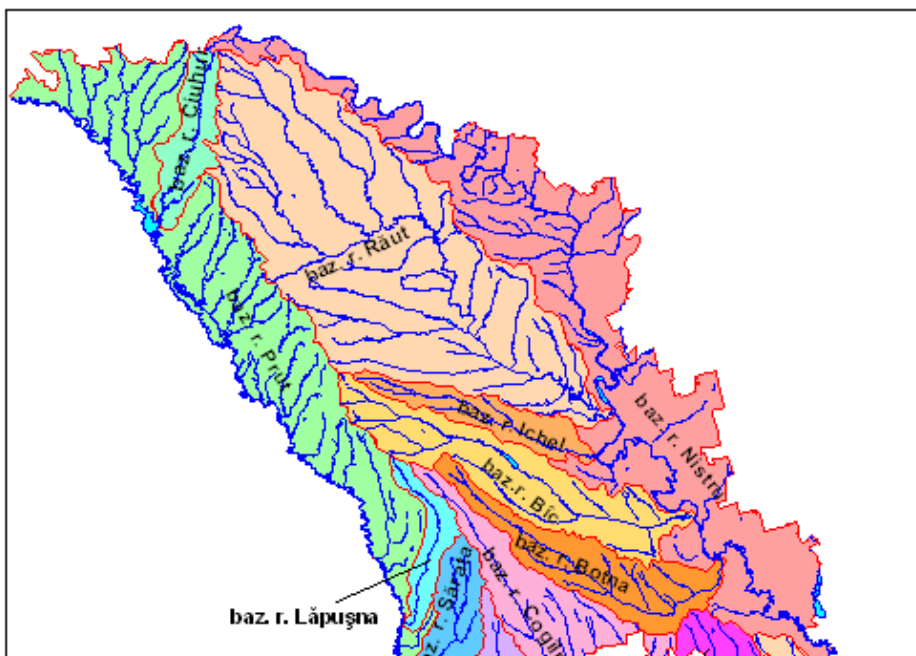
2. Starea actuală a sectorului serviciilor publice de aprovizionare cu apă și canalizare

2.1. Resursele de apă ale Republicii Moldova

Moldova dispune de toate tipurile de resurse de apă dulce (râuri, lacuri și apele subterane). Cea mai mare resursă de apă dulce provine din r. Nistru și r. Prut. *Apele de suprafață din râurile Nistru și Prut și cele subterane* sînt cele mai accesibile, mai bine repartizate pe teritoriu și cu o pondere mare în privința valorificării economice.

Apele de suprafață. Cel mai important parametru ce caracterizează resursele de apă din râuri îl constituie sumarul apelor de suprafață acumulate, care are un volum de circa 1,32 miliarde m³/an. Rețeaua hidrografică a Republicii Moldova este formată din 4 bazine de scurgere: râul Nistru care constituie 67% de suprafață; râul Prut care constituie circa 24% din suprafață, celelalte două bazine hidrografice care constituie 9% - afluenții Dunării care se revarsă direct în Marea Neagră.

Rețeaua hidrografică a Republicii Moldova (fig. 1) este prezentată de circa 3621 cursuri de apă cu o lungime totală de circa 16000 km și o densitate medie de 0,48 km/km² în nordul țării, pînă la 0,12 km/km² în partea stîngă a Nistrului. Pe lîngă cele menționate, rețeaua hidrografică mai include 3500 lacuri naturale.

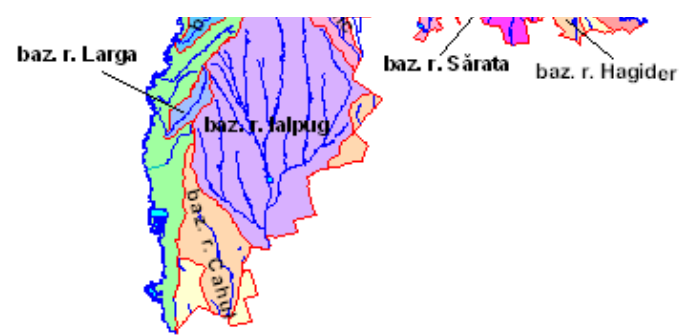

Fig.1

Apele curgătoare în teritoriul republicii sînt predominant de tranzit. Frontierele de stat între Ucraina, România și Republica Moldova le marchează principalele artere - rîurile bogate în apă Nistru și Prut.

În ultimii 15 ani utilizarea apelor din aceste surse a scăzut brusc, îndeosebi pentru necesități de irigare. Doar în ultimii ani acest proces se stabilizează ușor, concomitent cu reanimarea economiei, inclusiv a industriei.

Principala sursă de alimentare cu apă potabilă a Moldovei sînt sursele de ape subterane, din care se alimentează 100 % din populația rurală și 30% din cea urbană sau 65% din toată populația țării. Din sursele de suprafață cel mai important este r. Nistru, căruia îi revin 32%, r. Prut – 2,8%, altor surse de suprafață - 0,2 % (fig.2).

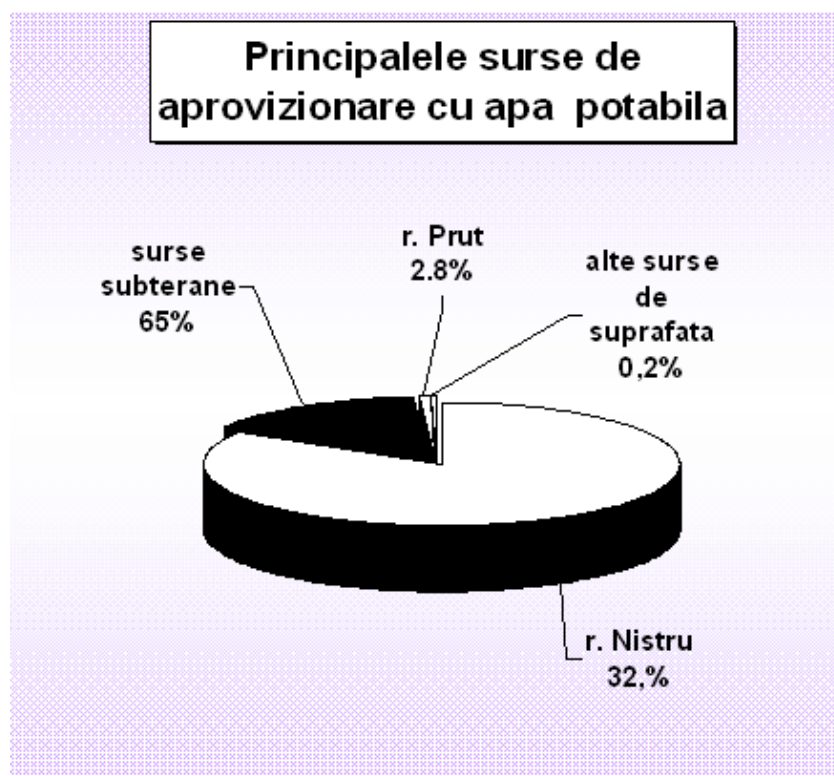

Fig.2

Calitatea apelor de suprafață. Monitoringul apelor de suprafață este efectuat permanent de către Serviciul Hidrometeorologic de Stat, prin intermediul unei rețele care include 49 de secțiuni de supraveghere pe 16 râuri, 6 bazine de acumulare și un liman, la 49 indici hidrochimici și 5 grupuri de elemente hidrobiologice, și de Serviciul de Supraveghere de Stat a Sănătății Publice în 60 puncte de control la 11 bazine acvatice, la parametri chimici, microbiologici și parazitologici.

[Pct.2.1 al.8) modificat prin HG384 din 12.05.10, MO78-80/21.05.10 art.455]

Conform rezultatelor monitoringului efectuat, în ultimii ani nivelul de poluare a râurilor Prut, Dunărea și Nistru n-a suferit schimbări esențiale față de anii precedenți, cu unele mici excepții.

În general, apele acestor râuri se consideră poluate moderat. Cazuri de poluare înaltă n-au fost depistate. Conform indicilor hidrochimici, apele acestor râuri corespund claselor II—III (curată și moderat poluată).

Respectiv, reieșind din debitul și calitatea acestora, aceste râuri sînt utilizate în calitate de surse potabile de alimentare cu apă.

Rîurile mici rămîn a fi în continuare cu un grad înalt de poluare.

Calitatea apelor subterane. Supravegherea calității apelor subterane de către Serviciul Sanitaro-Epidemiologic de Stat contribuie la asigurarea unei calități adecvate a apei de băut, a surselor și sistemelor de alimentare cu apă potabilă. Rețeaua de supraveghere și control include circa 3000 sonde arteziene funcționale și circa 112 mii de fîntîni tubulare și izvoare (publice și individuale). Anual se cercetează 22-25 mii probe de apă la parametri microbiologici și 18-20 mii probe la parametri chimici. În anul 2005 s-a menținut un nivel ridicat de necorespondere a calității apei de băut din surse și a apei din sistemele de distribuire a apei. Ponderea probelor necorespunzătoare la indicii sanitaro-chimici din sursele centralizate subterane în localitățile situate pe malul drept al Nistrului a constituit 52,9%, față de 47% în anul 2004. Situația cea mai gravă se înregistrează în raioanele Călărași, Glodeni, Basarabeasca, Taraclia, Ceadr-Lunga, Orhei, Comrat, Ungheni, Căușeni, Cahul, Hîncești, Anenii Noi, Sîngerei, mun. Bălți, unde necoresponderea constituie 65-100%. Starea nesatisfăcătoare în alimentația cu apă potabilă a populației în mun. Bălți este condiționată în special de nefuncționarea apeductului Soroca-Bălți, în orașele Rîșcani, Nisporeni, Strășeni, Ceadr-Lunga, Fălești etc. - de calitatea sub nivel a apei și de deteriorarea considerabilă a sistemelor de apeduct. În anul 2005 n-au corespuns cerințelor igienice 53% din probele prelevate din sondele arteziene și 84% din probele prelevate din fîntînile freatice la parametri chimici, inclusiv 76 % - conform conținutului de nitrați, iar la parametri microbiologici – respectiv 11 și 33%. Circa 44% din populația republicii nu are acces la surse sigure de apă potabilă. Problemele principale, la scara întregii țări, cu referință la apele de profunzime, sînt conținutul ridicat de fluor (2-16 mg/l) - în raioanele Glodeni, Fălești, Ungheni, Călărași, Hîncești, Căușeni, Criuleni, Nisporeni, unitatea teritorială autonomă Găgăuzia (Gagauz-Yeri); sodiu (200-560 mg/l) și amoniac (2-10 mg/l) - în toate zonele, dar mai frecvent în centru; stronțiu (7-14 mg/l) - în or. Orhei și mun. Chișinău; hidrogen sulfurat (3-20 mg/l) – orașele Ungheni, Hîncești, Căușeni, mun.Chișinău și unitatea teritorială autonomă Găgăuzia (Gagauz-Yeri); fier (1-2,5 mg/l) - în mun. Bălți, orașele Fălești, Edineț, Sîngerei, Cahul, iar pentru cele freatice – conținutul de nitrați, sodiu, reziduu sec și duritate totală. Gradul ridicat de mineralizare al apei este cauzat de prezența în concentrații ridicate a ionilor de calciu, magneziu, sulfati, sodiu și cloruri: în raioanele Hîncești, Strășeni, Taraclia, Ungheni, mun.Bălți, unde concentrațiile de cloruri ating valori de 350-700mg/l (CMA-350mg/l), de sulfati - 500-800mg/l (CMA-500mg/l), sodiu – 220-600mg/l (CMA – 200mg/l). Este ridicată ponderea probelor necorespunzătoare la parametri microbiologici, care constituie 9,4% din apeductele comunale urbane (2004-9,8%) și 16,2% din cele rurale (2004-19,2%). Persistă probleme serioase privind calitatea apei din apeductele instituțiilor pentru copii, unde în anul 2005 s-au înregistrat cei mai nesemnificative indici comparativ cu cele anterioare de apeducte - au corespuns 92,8% din probe la parametri

mai nefavorabil indicii comparativ cu alte categorii de ape ducte – n-au corespuns 25,8% din probe la parametri chimici și 19% la parametri microbiologici.

Sursele de poluare a apelor de suprafață și celor subterane. Sursele de poluare sînt cauzate, în cele mai multe cazuri, de sectorul gospodăriei comunale (stațiile de epurare a apelor uzate, deversările din sistemul comunal al apelor neepurate, managementul neadecvat al deșeurilor menajere solide în toate localitățile), sectorul agrar (dejecțiile animaliere acumulate în acumulatori, în care sînt păstrate circa 3,9 mil. m³, și sectorul individual din agricultură, depozitele de pesticide inutilizabile și interzise) și sectorul energetic (bazele de produse petroliere, stațiile de alimentare cu petrol, alte locuri poluate care reprezintă deja focare de poluare continue).

Utilizarea apei. În ultimii 10-15 ani utilizarea apelor subterane s-a redus considerabil. Starea și exploatarea bazinului artesian se apreciază la moment ca fiind deplorabilă, cu un grad înalt de poluare, datorită faptului că acest segment al managementului apelor subterane a fost subapreciat, cu administrare inadecvată, în care lipsesc măsurile de evidență, protecție, monitoring, evaluare, cercetările, proiectările și resursele financiare necesare pentru dezvoltarea elementelor de management.

Pentru aprovizionarea cu apă potabilă, tehnică și de uz gospodăresc, în Moldova, în paralel cu apele de suprafață, sînt utilizate și apele subterane din 10 orizonturi și complexe acvifere (cu excepția apelor freatice). Cele mai însemnate (cantitativ) ape descendente, constituite în resurse permanente, sînt cele freatice, situate în primul orizont acvifer. În funcție de unitățile tectonice structurale, denumite regiuni, acestea se caracterizează cu luarea în considerare a condițiilor morfostructurale.

Apele freatice se află la adîncimi de 10-30 m și constituie principala sursă de apă în zonele rurale, unde nu există sisteme centralizate de alimentare cu apă. Din punct de vedere calitativ, acestea nu întrunesc condițiile de potabilitate din cauza depășirii indicatorilor specifici fizico-chimici și microbiologici.

Potențialul resurselor de apă trebuie supus unei serii de considerații în funcție de specificul poziției geografice, reliefului, geologiei și climatei.

Pentru ca exploatarea apelor subterane să nu conducă la modificări ireversibile în regimul acestora (desecarea pînzilor acvate, fluctuarea calității apei), în Moldova se efectuează permanent lucrări hidrogeologice în vederea calculării și aprobării rezervelor de ape subterane. Recent, pe teritoriul republicii au fost explorate și aprobate rezervele de ape subterane pentru aprovizionarea a 263 sectoare, iar cu ape minerale – a 63 sectoare.

Pe teritoriul Moldovei resursele de apă disponibile sînt puternic influențate, atât cantitativ, cît și calitativ de activitățile umane.

Potrivit situației din 1 ianuarie 2006, în republică rezervele de exploatare a apelor subterane sînt stabilite în volum de 3462,815 mii m³/24h din care:

aprobat de Comisia de stat pentru rezerve – 2196,146 mii m³/24h, inclusiv:

aprovizionarea cu apă potabilă și de uz gospodăresc – 2027,159 mii m³/24h;

aprovizionarea cu apă tehnică – 148,27 mii m³/24h;

ape minerale – 20,717 mii m³/24h;

aprobat la ședința Consiliului tehnico-științific – 1115,859 mii m³/24h, inclusiv:

aprovizionarea cu apă potabilă și de uz gospodăresc – 860,847 mii m³/24h;

aprovizionarea cu apă tehnică – 243,589 mii m³/24h;

ape minerale – 11,4 mii m³/24h;

rezerve probabile – 77,991 mii m³/24h, aprobate (cu estimare regională) – 72,82 mii m³.

Din cele menționate rezultă că Republica Moldova are suficiente rezerve de ape subterane ce corespund calității pentru aprovizionarea populației cu apă potabilă. În unele cazuri, însă, această resursă naturală este limitată pentru utilizare în localitățile unde nu corespunde calității (Nisporeni, Fălești, Ungheni, unde conținutul fluorului în ape este mărit). În unele localități apa potabilă de calitate din aceste surse poate fi obținută numai prin amestecul ei din diverse orizonturi acvifere. Totuși, problema asigurării cu apă a fiecărei localități urmează a fi soluționată numai prin elaborarea studiilor necesare de fezabilitate, ținînd cont și de alternative.

Apele minerale. Pe teritoriul republicii sînt atestate 27 tipuri de ape minerale, fiind prospectate 47 surse de apă de masă, curative de masă, precum și cu calități balneologice. Un interes deosebit îl au apele cu conținut de iod, brom, sulfuroase și saramurile din sudul țării, care se utilizează în tratamentul sanatorial. La nordul republicii sînt prospectate ape naturale cu radon.

2.2. Situația reală a infrastructurii locale

2.2.1. Aprovizionarea localităților cu apă

Conform situației din 1 ianuarie 2006, populația Republicii Moldova constituia 3589,3 mii de locuitori, dintre care 1484,8 mii locuiesc în mediul urban (41,4 %) și 2104,5 mii - în mediul rural (58,6 %).

Administrativ, Republica Moldova are 32 raioane, unitatea teritorială autonomă Găgăuzia (Gagauz-Yeri), 3 centre municipale, 52 orașe și 1477 localități rurale.

În prezent, de sisteme centralizate de alimentare cu apă potabilă dispun 1032 localități, inclusiv 3 municipii, 52 orașe (100%) și 977 localități rurale, reprezentând 66% din numărul total al acestora.

Sistemele pentru alimentarea cu apă din republică constituie 1998 de complexe cu diferite grade de amenajare a sectorului comunal din localități. Din acest număr într-o stare tehnică satisfăcătoare se află 1015 complexe, 870 necesită reconstrucție, 26 sisteme nu pot fi restabilite, cît privește 54 de sisteme, lipsește informația privind starea lor tehnică.

Rețelele de distribuție au o lungime de 8994 km, dintre care 3725 sînt într-o stare tehnică nesatisfăcătoare și din această cauză gradul situațiilor de avarie a ajuns la 4,9 avarii /km, fapt care denotă uzura majoră a apeductelor.

Din 271 stații de pompare 226 sînt în stare tehnică nesatisfăcătoare.

Starea tehnică actuală a sistemelor este prezentată în fig.3.

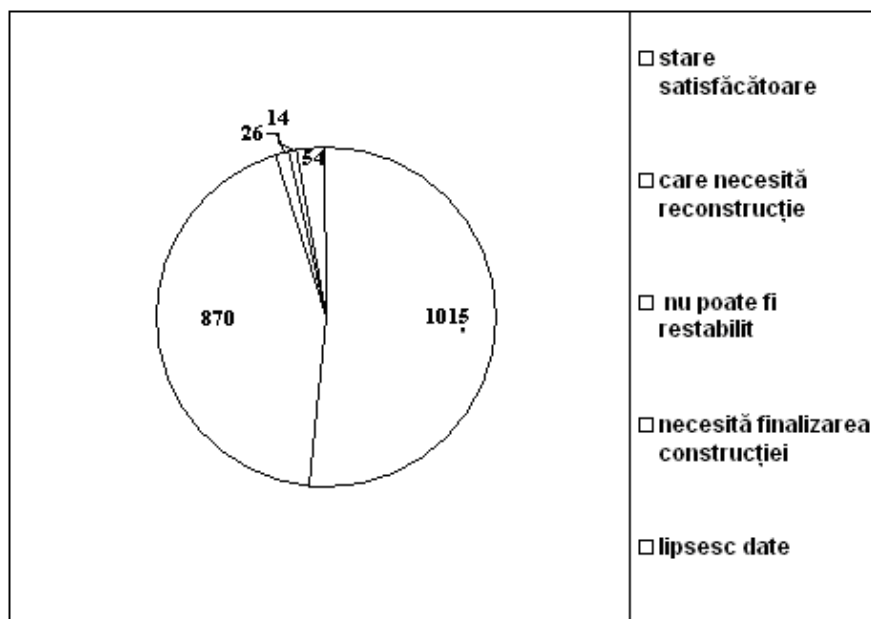

Fig. 3

Capacitatea actuală a sistemelor centralizate de alimentare cu apă a centrelor populate este de 11,5 m³/sec., din care 4,6 m³/sec. sînt furnizate din sursele subterane, iar 6,9 m³/sec. din sursele de suprafață, inclusiv din râurile Nistru și Prut.

Capacitatea de proiect a apeductelor grupate, care utilizează apele de suprafață pentru sistemele centralizate de alimentare cu apă ale centrelor populate, este de 280 mil. m³/an.

Cantitatea apei utilizate de toți consumatorii a constituit în anul 2005 785 mil. m³, dintre care pentru uz casnic - 120 mil. m³.

În perioada 1998-2005 captarea totală a apei din bazinele naturale a scăzut de la 1263 mil. m³ până la 852 mil. m³, inclusiv a apelor subterane - de la 191 mil. m³ în anul 1998 până la 136 mil. m³ în anul 2005.

Utilizarea apelor pentru necesitățile menajere și potabile s-a redus în această perioadă de la 214 până la 120 mil. m³. Cantitățile apei utilizate, conform datelor raportului statistic nr.1 - gospodărirea apelor - este prezentată în fig.4.

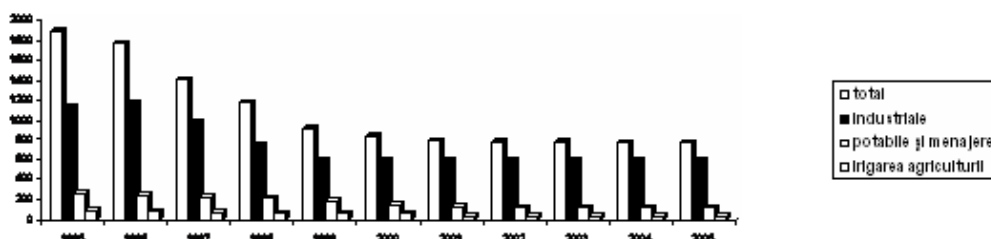

Fig.4.

Scăderea consumului total al apei este condiționată de declinul activității industriale, majorarea permanentă a costurilor serviciilor comunale, economisirea și contorizarea apei utilizate de populație.

Reducerea consumului de apă s-a produs preponderent din cauza captării apelor terestre și, în consecință, capacitățile stațiilor de epurare și ale apeductelor existente funcționează într-un regim nefavorabil sau nu funcționează deloc, iar unele din localități (mun.Bălți, or.Soroca) au trecut la utilizarea apelor subterane.

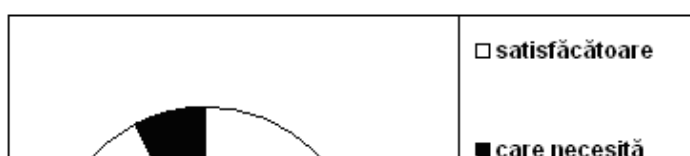
Din cauza repartizării neuniforme a resurselor de apă pe teritoriul țării, calității neomogene a pânzelor apelor subterane, poluării semnificative a apelor freatice, unele raioane nu dispun de surse locale de apă.

2.2.2. Canalizarea și epurarea apelor uzate

În prezent, de rețele de canalizare publică dispun 623 centre populate, inclusiv: 3 municipii, 52 orașe, 565 localități rurale.

Din toată populația republicii, care are acces la sistemele comunale de alimentare cu apă, 49% locuiesc în zona construcțiilor necanalizate.

Sistemul comunal de canalizare a apelor reziduale a localităților din Republica Moldova este alcătuit din 464 stații de epurare, 557 stații de pompare și rețele de canalizare cu lungimea totală de 2966 km. Starea tehnică a sistemelor de canalizare din republică este prezentată în fig.5.

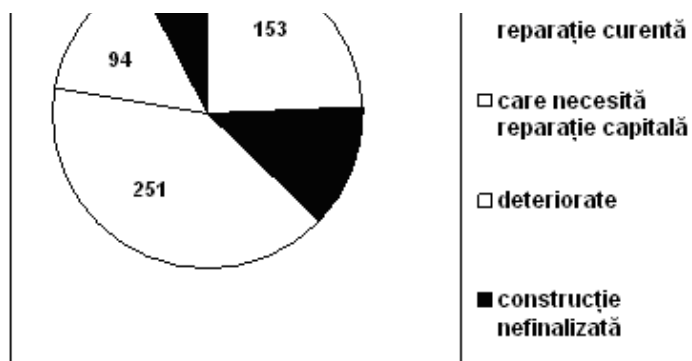

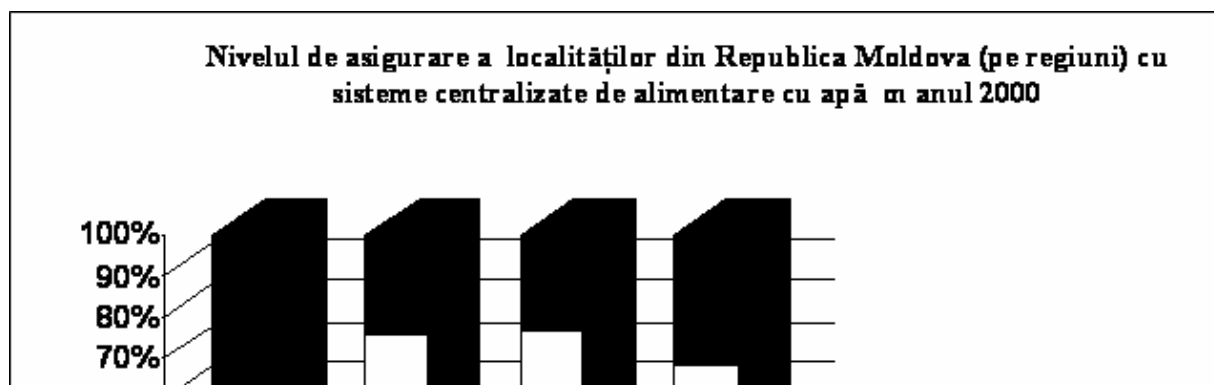
Fig.5

Din cauza stării tehnice nesatisfăcătoare a sistemelor existente de epurare a apelor uzate în localitățile urbane (Rezina, Criuleni, Otaci, Soroca, Taraclia) și suspendării funcționării acestora în majoritatea localităților rurale, din totalul de 690 mil. m³ al apelor reziduale, în anul 2005 au fost deversate în bazinele de suprafață ape normativ epurate, în volum de 124 mil. m³, ape convențional pure - 556 mil. m³ și ape poluate - 9 mil. m³, inclusiv ape uzate fără epurare - 0,6 mil. m³ și epurate insuficient - 8,3 mil. m³. Așadar, 80% din apele reziduale nu au fost purificate de sistemele existente.

2.3 Accesibilitatea serviciilor

2.3.1. Aprovizionarea cu apă potabilă

Din totalul de cca. 3,5893 mil. locuitori, de apă din rețeaua publică beneficiază 1,994 mil. persoane (50,6%), inclusiv 1136 mii - din mediul urban (ceea ce prezintă 58% din populația totală alimentată cu apă și 76% din populația urbană) și 858 mii - din mediul rural (ceea ce prezintă 43,0% din populația totală alimentată cu apă și 40,7% din populația rurală). Gradul de extindere a localităților, amenajate cu apeducte pe zone teritoriale, este prezentat în fig.6.

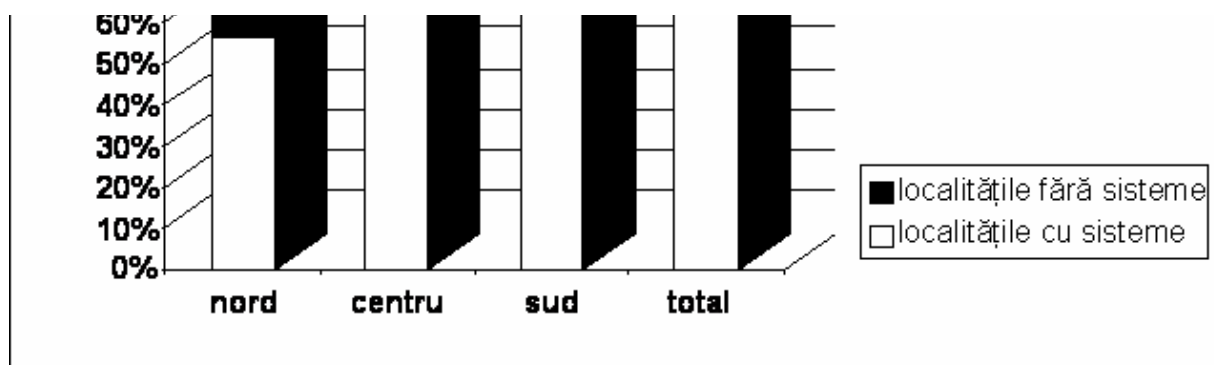

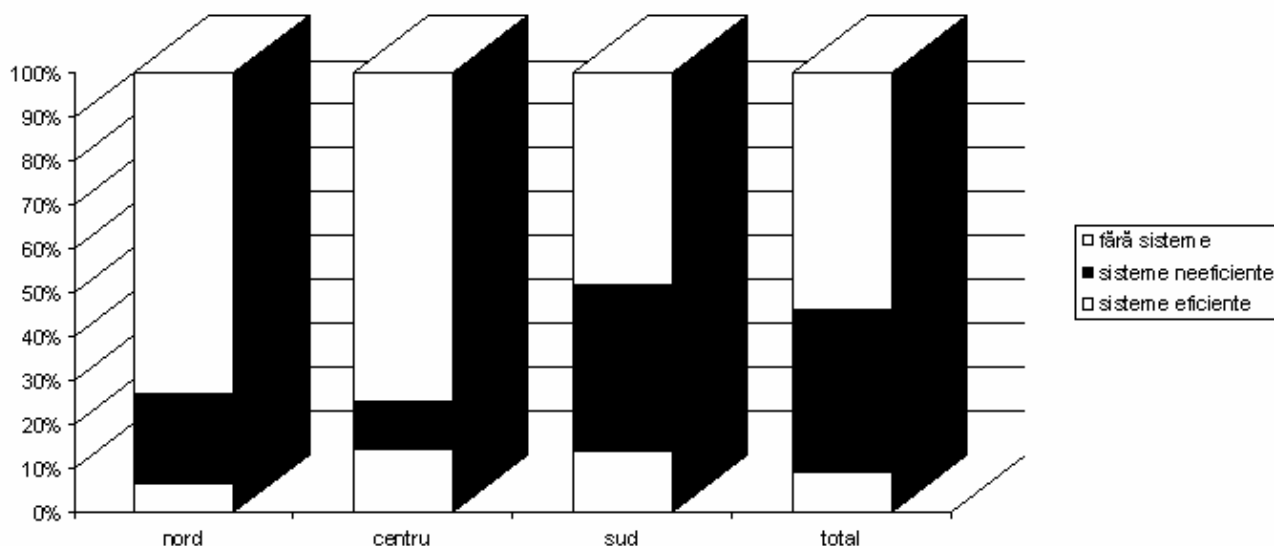
Fig.6

2.3.2 Canalizarea apelor uzate

Din totalul localităților rurale, de sisteme centralizate de alimentare cu apă potabilă și canalizare dispun 251 localități (17%), numai de sisteme centralizate de alimentare cu apă - 511 localități (34.5%). Restul satelor și comunelor nu dispun de apeducte comunale, iar populația utilizează apa freatică din fântâni. În raionul Orhei numai 5 centre populate dispun de sisteme comunale de alimentare cu apă potabilă și de canalizare, 47 localități utilizează apele freatice din fântâni, 31 din 68 centre populate rurale din raionul Soroca nu dispun de alimentare centralizată cu apă potabilă, iar apeduct și canalizare există numai în or. Soroca, lipsesc sistemele centralizate de alimentare cu apă în 30 localități din raionul Rîșcani și în 37 localități din raionul Leova.

Asigurarea localităților din Republica Moldova cu sisteme de canalizare este prezentată în fig. 7

Nivelul de asigurare a localităților din Republica Moldova (pe regiuni) cu sisteme de canalizare pe anul 2000

2.4. Calitatea serviciilor de aprovizionare cu apă și canalizare

2.4.1. Calitatea apei potabile

Conform datelor de care dispune Ministerul Sănătății, obținute în urma monitorizării calității apei de băut în mediul urban, situația în domeniul vizat este expusă în cele ce urmează.

Calitatea apei distribuite prin sisteme publice este permanent controlată prin prelevarea de probe. În anul 2005 au fost analizate 10028 probe la parametri chimici și la parametri microbiologici, recoltate din zone reprezentative ale rețelei de distribuție.

Din punct de vedere microbiologic, apa distribuită populației în majoritatea sistemelor urbane a fost de calitate satisfăcătoare. Din totalul de probe analizate la indicatorul „coliformi totali” – 9,2 % au fost necorespunzătoare, iar din probele analizate pentru indicatorul „coliformi fecali” – 0,7 % au fost necorespunzătoare indicilor de calitate.

Drept rezultat al monitorizării calității apei de băut în mediul rural, s-a constatat că majoritatea sistemelor funcționează cu întreruperi, fără efectuarea dezinfecției permanente a apei. În anul 2005 au fost analizate în total 3808 probe la parametri chimici și microbiologici, recoltate din punctele de control ale rețelelor de distribuție. Din punct de vedere microbiologic, apa distribuită populației în majoritatea sistemelor urbane a fost de calitate bună. Din totalul de probe analizate la indicatorul „coliformi totali” – 16,2 % au fost necorespunzătoare iar din probele analizate la

indicatorul „coliformi fecali” – 6,5 % au fost necorespunzătoare, indicilor de calitate.

Calitatea chimică a apei distribuite prin sistemele publice de aprovizionare poate fi caracterizată doar conform indicatorilor generali de potabilitate, nefiind analizate substanțele toxice, cum sînt: fluorul, pesticidele, plumbul. Au fost efectuate analize pentru determinarea substanțelor toxice din apă (15 % avînd valori mai mari decît concentrațiile admise), a amoniacului (47% – valori necorespunzătoare) și a nitraților (9,5% – rezultate necorespunzătoare).

Prin urmare, supravegherea calității apei potabile a fost eficientă, siguranța microbiologică fiind asigurată pentru majoritatea populației urbane.

2.4.2. Calitatea apelor deversate

O influență majoră asupra calității apelor naturale o au evacuările de ape uzate neepurate sau insuficient epurate, care sînt evacuate în receptorii naturali. Cele mai nefavorabile situații, din acest punct de vedere, se semnalează în bazinele hidrografice ale râurilor Nistru și Prut. Cele mai mari volume de ape uzate neepurate provin de la sistemele de canalizare ale localităților (peste 85%). Se constată că în ultimii ani situația privind funcționarea stațiilor de epurare și preepurare nu a cunoscut o îmbunătățire semnificativă, ci, din contra, s-a înrăutățit.

Cei mai mari poluatori ai apelor de suprafață cu substanțe organice, suspensii, substanțe minerale, amoniu, grăsimi, detergenți, metale grele sînt marile aglomerări urbane : Chișinău, Bălți, Soroca, Ungheni și Cahul. Pondere necorespunderii calității apelor uzate epurate a constituit în anul 2005: la parametri microbiologici - 54%, iar la parametri chimici – 84%.

Alți poluatori importanți ai cursurilor de ape sînt apele meteorice de pe teritoriul localităților, agricultura și industria alimentară și sectorul zootehnic industrial și individual.

2.4.3. Nivelul profesional de analiză al lucrătorilor din cadrul laboratoarelor de producție

De menționat că, la nivelul operatorilor din domeniul apă-canal, cu excepția S.A. „Apă canal Chișinău”, se constată mari deficiențe în activitatea laboratoarelor de producție din stațiile de tratare a apei potabile sau stațiile de epurare a apelor uzate.

Acestea se manifestă la nivelul :

dotărilor cu echipamente;

calificării profesionale;

managementului de asigurare și control al calității datelor de laborator.

Exigențele manifestate în prezent față de parametri de calitate ai apei la fluxurile tehnologice impun reconsiderarea viziunii referitor la activitatea de laborator în cadrul sistemelor centralizate de alimentare cu apă și canalizare.

În acest sector urmează a fi întreprinse măsuri în direcția:

dotării laboratoarelor la nivelul exigențelor actuale;

instruirii personalului conform nivelului de competențe;

certificării și acreditării;

introducerii sistemului de asigurare și control al calității;

implementării la nivel național a unui sistem cu o structură de monitorizare și intercalibrare a laboratoarelor tehnologice.

2.5. Cadrul legislativ național și european

Pe parcursul ultimilor 10 ani, serviciile publice de alimentare cu apă și canalizare în Republica Moldova au fost influențate de diversele transformări organizatorice, tehnice și administrative, cauzate de evoluția instituțională și de particularitățile activităților economice (criza economică din anii 1992-2000).

În prezent, odată cu reanimarea economiei naționale, acestui sector i se acordă o importanță mai mare, însă problemele privind asigurarea și dezvoltarea acestor servicii rămîn a fi soluționate doar parțial. Problema aprovizionării cu apă potabilă este recunoscută la toate nivelurile ca importantă și printre prioritățile naționale, fiind considerată, în același timp, factor de îmbunătățire a calității vieții și de reducere a sărăciei. În ultimii ani au fost depuse anumite eforturi pentru consolidarea cadrului legislativ, care ar permite eficientizarea serviciilor publice de alimentare cu apă și canalizare, însă această activitate urmează a fi continuată, cu țintă spre transpunerea cerințelor directivelor europene din domeniul apelor în legislația națională.

Cadrul legislativ național, care reprezintă reglementările în domeniul vizat, este constituit din:

Codul apelor nr. 1532-XII din 22 iunie 1993 (actualmente se elaborează o redacție nouă a acestuia, care va fi adaptată la Directiva UE);

Legea nr. 851-XIII din 29 mai 1996 privind expertiza ecologică și evaluarea impactului asupra mediului înconjurător;

Legea serviciilor publice de gospodărie comunală nr. 1402-XV din 24 octombrie 2002;

Legea nr. 272-XIV din 10 februarie 1999 cu privire la apa potabilă (actualmente este elaborat un proiect nou al legii menționate, adaptat la Directiva UE);

Legea nr.1540-XIII din 25 februarie 1998 privind plata pentru poluarea mediului;
Legea nr.1515-XII din 16 iunie 1993 privind protecția mediului înconjurător;
Legea nr. 10-XVI din 3 februarie 2009 privind supravegherea de stat a sănătății publice;
[\[Pct.2.5 al.3\), subal.7\) modificat prin HG384 din 12.05.10, MO78-80/21.05.10 art.455\]](#)

Legea nr. nr.440-XIII din 27 aprilie 1995 cu privire la zonele și fișile de protecție a apelor râurilor și bazinelor de apă;

Hotărârea Guvernului nr. 1406 din 30 decembrie 2005 „Cu privire la aprobarea Programului de alimentare cu apă și de canalizare a localităților din Republica Moldova până în anul 2015”.

Cadrul legislativ existent a fost elaborat în anii 1993-1996 și nu include totalmente prevederile actelor legislative internaționale la care Republica Moldova este parte, precum și prevederile legislației UE cu care Republica Moldova intenționează să se integreze. În acest context, obiectivele prezentei Strategii se axează și pe transpunerea acestor prevederi în legislația națională, conform Planului de Acțiuni Republica Moldova - Uniunea Europeană.

Legislația europeană care e necesar de a fi transpusă în legislația națională este următoarea:

Directiva 98/83/CEE privind calitatea apei destinate consumului uman - se prevede a fi transpusă, pe măsura posibilității, în proiectul legii privind apa potabilă;

Directiva Consiliului 91/271/EEC privind epurarea apelor uzate urbane - necesită a fi transpusă integral în legislația națională pentru aprobarea normelor privind condițiile de evacuare a apelor uzate în mediul acvatic;

Directiva Consiliului nr. 91/676/EEC privind protecția apelor împotriva poluării cauzate de nitrați din surse agricole - necesită a fi transpusă în scopul protecției apelor împotriva poluării cu nitrați din surse agricole.

Prezenta Strategie definește principalele obiective de dezvoltare a serviciilor publice de alimentare cu apă și canalizare în conformitate cu prevederile directivelor europene pentru:

apa potabilă - nr. 98/83/EEC;

apa uzată din localitățile urbane - nr. 91/271/EEC;

apa de suprafață pentru apa potabilă - nr.75/440/EEC;

poluanți periculoși în apa subterană - nr. 80/68/CEE;

poluanți periculoși în apa de suprafață - nr.76/464/CEE.

Directiva-Cadru privind apa 2000/60/EC prevede o serie de elemente revoluționare, care trebuie incluse în politicile statului în acest domeniu, inclusiv:

gospodărirea apelor la nivel de bazin hidrografic;

caracterizarea stării apelor în cinci categorii de calitate;

definirea stării de referință pentru apele de suprafață;

definirea “stării bune” a apelor;

definirea categoriei de ape modificate antropice puternic, pentru care obiectivul îl constituie obținerea unui potențial ecologic adecvat;

clarificarea conceptului de reabilitare a râurilor.

Implementarea numitei Directive-Cadru presupune elaborarea Planului de management al apelor pe bazine hidrografice, în strânsă colaborare cu țările vecine, Ucraina și România, în cadrul Convenției privind protecția și utilizarea cursurilor de apă transfrontaliere și a lacurilor internaționale, prin acordurile existente de colaborare bilaterală.

Planul de management al apelor pe bazine hidrografice reprezintă instrumentul de planificare în domeniul apelor, care stabilește obiective-țintă pe un termen lung și propune măsuri pentru asigurarea surselor de apă și pentru atingerea calificativului „starea bună” a apelor.

2.6. Finanțarea serviciilor publice de aprovizionare cu apă și canalizare

Finanțarea activității curente a serviciilor publice de aprovizionare cu apă și canalizare se face prin prețuri și tarife plătite de consumatori. Autoritățile publice practic nu subvenționează activitatea de exploatare și nu practică sisteme de protecție socială directă la serviciile publice de alimentare cu apă și canalizare.

În ceea ce privește finanțarea investițiilor, trebuie de remarcat că în perioada de referință bugetul de stat se confruntă cu constrângeri considerabile și de aceea tendința de reducere a finanțării serviciilor publice locale și a investițiilor din această sursă este tot mai evidentă.

Autoritățile locale nu dispun deocamdată de suficiente resurse proprii pentru acoperirea nevoilor urgente de investiții în acest domeniu.

Operatorii de servicii publice de aprovizionare cu apă și canalizare, fie că este vorba de societăți pe acțiuni, fie de regii autonome sau întreprinderi municipale, au posibilități financiare foarte limitate, cauzate în principal de:

rata redusă a profitului acceptat în fundamentarea tarifelor;

blocaiul financiar și întârzieri la achitarea facturilor (de menționat că există localități unde perioada medie de încasare

a facturilor depășește 200 de zile);

costurile mari de producție, generate de starea tehnică necorespunzătoare a rețelilor, instalațiilor și echipamentelor; capacitatea redusă de cumpărare.

Analizând principalele căi de atragere a fondurilor pentru finanțarea investițiilor în sistemele de alimentare cu apă și canalizare, putem constata următoarele:

Atragerea și utilizarea unor fonduri nerambursabile

Există câteva realizări notabile în direcția atragerii și utilizării de fonduri nerambursabile, dintre care menționăm:

fondurile obținute din partea Uniunii Europene în cadrul Programului securitatea alimentară, în sumă de 2 mil. Euro, din care se implementează deja proiecte concrete de alimentare cu apă și canalizare în 16 localități (orașele Anenii Noi, Bucovăț, Criuleni, Drochia, Rîșcani, comunele Bașcalia, Brînza, Costuleni, Coșnița, Doroțcaia, Gura Căinarului, Ghetlova, Petrești, Pelivan, Tănătari, Văratice);

fonduri obținute din partea Suediei și Elveției, din care vor fi implementate proiecte în 30 localități; grantul alocat de Turcia pentru construcția stației de tratare a apei în or. Ceadâr-Lunga.

Finanțarea investițiilor prin credite rambursabile

Cele mai semnificative realizări în acest domeniu sînt:

creditul acordat de Statul Kuweit în anul 2006 pentru 6 localități prioritare: orașele Strășeni, Taraclia și Hîncești, comunele Carbalia, Sărata Veche și Risipeni;

creditul acordat de Turcia pentru alimentarea cu apă a unor localități din sudul republicii.

Cu toate că pe parcursul ultimilor 10 ani sectorul aprovizionării cu apă și canalizare s-a confruntat cu greutatea de ordin financiar, valoarea investițiilor în infrastructura serviciilor publice de aprovizionare cu apă și canalizare a crescut începînd cu anul 2001, atît datorită atragerii de finanțări externe în diferite programe, cît și a eforturilor depuse de operatori de finanțare din surse proprii, precum și din bugetele de stat și locale.

Repartizarea mijloacelor investiționale pentru modernizarea și dezvoltarea infrastructurii apei nu este uniformă la nivelul autorităților locale.

2.7. Resursele umane implicate în organizarea și prestarea serviciilor de aprovizionare cu apă și canalizare

Resursele umane – ceea ce determină în mod decisiv performanțele operatorilor de servicii publice de alimentare cu apă și canalizare – a cunoscut evoluții concordate cu etapele reformei economice din Moldova. Dezmembrarea grupurilor raionale de gospodărie comună, formarea regiilor autonome sau a întreprinderilor specializate la nivelul fiecărei localități urbane, demararea acțiunii de separare pe principiul specificității serviciului prestat (apă – canal, termoficare, salubritate etc.) au condus la modificarea permanentă a numărului de personal și a gradului de calificare a acestora. Tendința majoră a anilor 90 a fost mărirea numărului de personal fără a schimba condițiile lor de lucru. Pe de o parte, exista o ofertă din partea oamenilor care nu mai găseau de lucru la întreprinderile industriale, iar, pe de altă parte, aceștia exercitau o influență permanentă asupra managementului unităților apă-canal, întrucît nivelul de calificare și cunoștințele lor deseori le depășeau pe cele ale salariaților acestor întreprinderi.

Deși noii angajați aveau o calificare bine apreciată, dar formată în zona industrială, erau necesare – chiar se impuneau – acțiuni de instruire aferente proceselor de reconversiune sau specializare profesională în domeniul alimentării cu apă și canalizării. Aceste acțiuni erau necesare – în cele mai multe cazuri – și referitor la angajații vechi în acest sector, deoarece anii de după reformă (descentralizarea serviciilor) a adus în domeniu un întreg torent de noutăți tehnice, tehnologice, legislative etc.

Pe parcursul ultimilor ani au fost organizate un șir de seminare de instruire a specialiștilor din domeniul respectiv, în care au fost implicați specialiști din mai multe ramuri. Pentru asigurarea fondurilor, necesare abordării profesionale a problemei pregătirii profesionale continue, este nevoie de susținere permanentă din partea organelor centrale din ramura gospodăriei comunale.

3. Principalele obiective și priorități ale serviciilor publice de aprovizionare cu apă și canalizare

Prevederile Programului de alimentare cu apă și canalizare, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr. 1406 din 30 decembrie 2005, vor fi anevoioase de realizat chiar și în termenele de durată medie, în cazul în care nu va fi atinsă o balanță între scopurile cantitative și calitative ale serviciilor acordate fără determinarea criteriilor priorităților în politica de alimentare cu apă și canalizare a populației din toate localitățile Republicii Moldova .

3.1. Criterii privind determinarea priorităților de aprovizionare cu apă pentru obiectivele pe anii 2008-2012

La determinarea obiectivelor privind selectarea priorităților în asigurarea serviciilor publice de alimentare cu apă și canalizare a localităților din cele 1532 localități rurale și orașe mici s-a ținut cont de un singur criteriu “sănătatea populației și factorii de risc”, la propunerea Ministerului Sănătății.

Criteriul menționat a fost elaborat de Centrul Național Științifico-Practic de Medicină Preventivă prin examinarea

Criteriul menționat a fost elaborat de Centrul Național Științific-Factice de Medicină Preventivă, prin examinarea unei liste de 202 localități selectate în baza subcriteriilor, care includ următoarea informație precisă privind:

- nivelul morbidității (mortalității) totale și specifice a populației;
- necorespunderea calității apei potabile normelor igienice;
- insuficiența cantității sau lipsa surselor de apă potabilă;
- lipsa de sisteme centralizate de alimentare cu apă și canalizare;
- numărul populației expuse factorilor de risc.

În afară de aceste criterii, la procedura de evaluare a priorităților s-a ținut cont și de alte criterii, mai specifice pentru sectorul alimentării cu apă cum sînt:

- criteriul “avantajul social-economic”, care include informația cu privire la beneficiarii potențiali;
- criteriul “menținerii potențial stabile a sistemului”, care demonstrează potențialul societății de a menține în stare convenită sistemele de alimentare cu apă;
- criteriul “realitatea tehnică”, care determină fezabilitatea proiectului și posibilitatea de finanțare a obiectelor de alimentare cu apă.

Din criteriile menționate, la selectarea localităților prioritare, a fost predominant principiul “sănătatea populației și factorii de risc”, căruia i-a fost atribuit cel mai mare indice - 45%; criteriul “avantajul social-economic” căreia i-a fost atribuit indicele 20%, criteriul “realitatea tehnică”-25% și “potențialul de menținere”- 10%.

Localitățile care se încadrează în indicii menționați au fost identificate drept prioritare și incluse în lista obiectelor care necesită asigurare urgentă cu apă potabilă. Lista acestor localități urmează a fi actualizată, ținînd cont de lucrările îndeplinite în ultimii ani, completată cu obiecte propuse de autoritățile publice raionale și incluse în programul de activități pe termen mediu 2008-2012.

Lista localităților prioritare pentru aprovizionare cu apă și canalizare pentru perioada 2008-2012 este specificată în anexa nr.1 la prezenta Strategie.

3.2. Obiective specifice pe termen mediu (2008 – 2012)

3.2.1. Descentralizarea serviciilor publice de aprovizionare cu apă și canalizare

Responsabilitatea pentru organizarea și funcționarea serviciilor publice de alimentare cu apă și canalizare revine autorităților administrației publice locale. Sînt necesare măsuri de îmbunătățire a activității operaționale și financiare a agenților prestatori de servicii în vederea creșterii siguranței și calității serviciilor acordate populației, prin:

a) elaborarea unei legislații adecvate, care să reglementeze funcționarea adunărilor generale ale acționarilor și a consiliilor de administrație, responsabilitățile care le revin acestora în cadrul societăților comerciale ce prestează servicii publice de alimentare cu apă și canalizare;

b) eliminarea suprapunerilor de atribuții ale autorității de reglementare cu competențele autorităților administrației publice locale;

c) elaborarea planurilor de asigurare a securității apei potabile.

3.2.2. Promovarea principiilor economiei de piață

Serviciile publice de alimentare cu apă și canalizare au caracter de monopol, determinat de situația clienților captivi și a beneficiarilor racordați la sistemele centralizate. Pentru asigurarea concurenței, se vor iniția măsuri de punere în competiție a operatorilor de servicii, a capitalurilor de finanțare și a managementului prin :

obligativitatea scoaterii la licitație a serviciilor în toate cazurile în care operatorul înregistrează pierderi financiare sau nu poate asigura o calitate corespunzătoare a serviciilor de apă și canalizare pe care le prestează;

retragerea licențelor de operare agenților prestatori care nu îndeplinesc criteriile de performanță stabilite;

reorganizarea regiilor autonome aflate sub autoritatea administrației publice locale;

asigurarea transparenței în procesul de delegare a gestiunii serviciilor publice de alimentare cu apă și canalizare.

3.2.3. Extinderea sistemelor centralizate de aprovizionare cu apă și canalizare și creșterea gradului de acces al populației la aceste servicii

Gradul redus de echipare tehnico-edilitară, precum și lipsa surselor de apă în anumite zone complică accesul populației la serviciile de alimentare cu apă și canalizare supuse controlului și monitorizării autorităților. Se impun măsuri de extindere a sistemelor de alimentare cu apă și canalizare centralizate și creșterea gradului de acces al populației la aceste servicii prin:

elaborarea strategiilor și a politicii locale privind alimentarea cu apă și canalizarea localității;

promovarea unor noi proiecte atractive, programe naționale și strategii de investiții cu finanțare internațională;

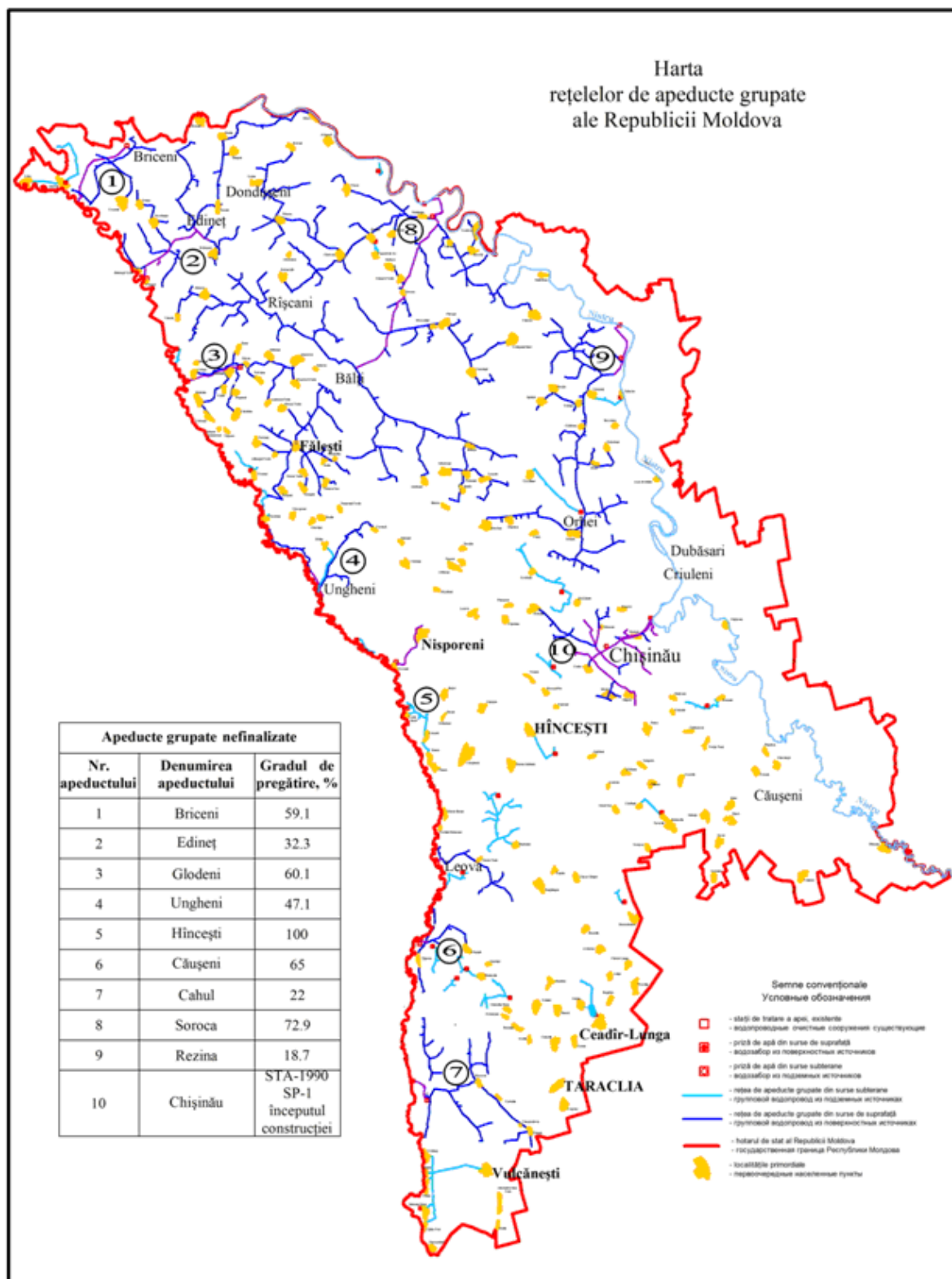
accelerarea implementării Programului de alimentare cu apă și canalizare a localităților din Republica Moldova pînă în anul 2015;

promovarea de urgență a unei legislații fiscale care să acorde înlesniri pentru investitorii în infrastructura serviciilor de alimentare cu apă și canalizare.

Conform estimărilor efectuate prin realizarea volumului de lucrări preconizate pentru realizarea măsurilor

Conform estimărilor efectuate, prin realizarea volumului de lucrări preconizate pentru realizarea mării menționate pe termen mediu, se vor asigura cu apă potabilă circa 231 localități cu un număr total al populației de 2128,8 mii, ceea ce constituie 59,3% din populația Republicii Moldova. Pentru această perioadă debitul total al apelor uzate, care vor fi supuse colectării și epurării, va constitui 82,0 mii m³ / zi.

Sursele principale de alimentare cu apă a localităților vor fi apele de suprafață pentru majoritatea din localități prin apeducte comune pentru grupuri de localități freatice. Harta rețelilor de apeducte grupate este prezentată în fig.8.

Sistemul de alimentare cu apă constă din obiective comune de captare a apei din cursurile naturale de apă ale râurilor Nistru și Prut, stații de tratare centralizată a apei captate și rețele de aducție a apei potabile pentru grupuri de localități până la rezervaorul de distribuție al fiecărei din acestea. Pentru asigurarea consumului necesar de apă al

localități pînă la rezervoarul de distribuție al uneia dintre acestea. Pentru asigurarea consumului necesar de apă al localităților, selectate prioritar în acest scop pe termen mediu, apa potabilă se va furniza în volum de 385,6 mii m³/zi.

Asigurarea furnizării apei potabile în cantitățile necesare, conform cerințelor, se va realiza prin diferite modalități, în

funcție de starea actuală a sistemului existent de alimentare cu apă, și anume prin:

- sporirea randamentului apeductelor existente (Soroca-Bălți și Vadul lui Vodă-Chișinău) și extinderea zonei de deservire a acestora;

- finalizarea lucrărilor de construcție a apeductelor grupate.

Datele generale privind capacitățile calculate ale apeductelor grupate pentru asigurarea localităților prioritare cu apă potabilă sînt indicate în tabelul de mai jos.

tabel

Totodată, apele subterane își vor păstra valoarea, ca sursă principală pentru alimentare cu apă a localităților îndepărtate de sursele de ape terestre și de zonele apeductelor grupate sau ca sursă provizorie și de rezervă, în cazul situațiilor excepționale.

Repartiția localităților pe zone de deservire a apeductelor grupate este expusă în anexa nr.2 la prezenta Strategie.

3.2.4. Promovarea măsurilor de dezvoltare durabilă și protecția mediului

Serviciile de alimentare cu apă sînt influențate direct de calitatea resurselor naturale de apă, iar cele de canalizare au un impact deosebit asupra acestora. Ele pot participa în mod esențial la limitarea gradului de poluare prin colectarea și epurarea eficientă a apelor uzate, dar pot, totodată, să reprezinte un important factor poluator, dacă procesul de epurare este necorespunzător. Serviciile de alimentare cu apă sînt direct influențate de calitatea resurselor naturale de apă, iar cele de canalizare au un impact deosebit asupra acestora. Ele pot participa în mod esențial la limitarea gradului de poluare prin colectarea și epurarea eficientă a apelor uzate, dar pot, totodată, să reprezinte un important factor poluator, dacă procesul de epurare este necorespunzător.

Dezvoltarea durabilă a serviciilor publice de alimentare cu apă și canalizare presupune:

- îmbunătățirea stării tehnice a infrastructurii prin majorarea capacității de înmagazinare, soluționarea cazurilor de supradimensionare a rețelelor, apărute ca urmare a reducerii consumurilor specifice și refăcerii sistemelor în corelație cu cea mai bună tehnologie existentă pe plan mondial;

- utilizarea eficientă a fondurilor UE pentru cofinanțarea Programului național de alimentare cu apă și canalizare a localităților din Republica Moldova pînă în anul 2015;

- promovarea unor programe comune cu țările din bazinul Dunării și Nistrului în vederea protejării mediului din această zonă a Europei;

- dezvoltarea unor servicii publice eficiente de alimentare cu apă și canalizare, gestionate în spiritul unei culturi a calității și performanței.

3.2.5. Promovarea parteneriatului social

În cadrul procesului de globalizare la care asistăm, participarea partenerilor sociali la fundamentarea și luarea deciziilor cu impact major asupra populației are o importanță deosebită. Rolul profesioniștilor, ONG-urilor și al marilor operatori de servicii publice este esențial în asigurarea unor niveluri de calitate dorite de clienți.

Serviciile de alimentare cu apă și canalizare au un rol esențial în solidarizarea socială a cetățenilor, în asigurarea unui trai decent, în păstrarea păcii sociale.

În contextul celor expuse, eforturile vor fi axate pe:

- Pornind de la aceste principii se vor depune eforturi pentru :

- amplificarea participării structurilor din societatea civilă, în principal a ONG-urilor, a grupurilor de populație care apără interesele consumatorilor la nivel local și a sindicatelor, la elaborarea strategiilor, politicilor și programelor sectoriale și locale;

- realizarea unor parteneriate cu asociațiile de reprezentare a intereselor beneficiarilor de servicii publice de alimentare cu apă și canalizare;

- transparența și comunicarea permanentă cu consumatorii prin mass-media și prin acțiuni de tipul „Ziua ușilor deschise” pentru cunoașterea exactă a nevoilor clienților.

3.3. Obiective strategice pe termen lung (2013-2025)

Principalele obiective pe termen lung sînt:

- satisfacerea deplină a cerințelor de apă ale populației;

- implementarea planurilor de asigurare a securității apei potabile și asigurarea calității apei potabile, în conformitate

cu cerințele Directivei CE 98/83 EC;

reducerea cu 50% a maladiilor condiționate de apă;

reducerea cu 50% (către anul 2015) a numărului populației care nu are acces la surse sigure de apă potabilă și la sisteme îmbunătățite de canalizare;

realizarea epurării apelor uzate urbane în concordanță cu prevederile Directivei 91/271/EEC;

accesul la informație, educarea și sensibilizarea populației asupra necesității economisirii apei;

corelarea instituțională și a cadrului legislativ cu cel al Uniunii Europene, facilitarea schimburilor de idei, soluții etc.;

efectuarea cercetărilor științifice în vederea unui management integrat al sectorului, introducerii programului tehnic și asigurării protecției mediului;

monitorizarea continuă a performanțelor în sistemele de alimentare cu apă și canalizare, asigurarea calității adecvate a serviciilor prestate;

realizarea unor programe de formare și perfecționare continuă;

consultarea publicului și antrenarea lui la definirea politicilor și strategiilor în domeniul alimentării cu apă și canalizare;

cooperarea regională în domeniul serviciilor de alimentare cu apă și canalizare;

organizarea unui centru regional al Europei Centrale și de Est în Moldova;

deschiderea unei piețe controlate a serviciilor publice de alimentare cu apă și canalizare și stimularea mediului concurențial în acest domeniu;

asigurarea elaborării și promovării politicii tarifare adecvate în domeniul serviciilor de alimentare cu apă și canalizare, până la nivelul de răscumpărare, prin întărirea capacităților organelor naționale pentru reglementarea tarifelor;

dezvoltarea sistemului de subsidii pentru categoriile dezavantajate ale populației;

crearea unei agenții naționale pentru reglementarea tarifelor, care ar asigura elaborarea unei politici tarifare adecvate;

protecția mediului pentru o dezvoltare durabilă.

După realizarea obiectivelor pe termen mediu:

vor fi reabilitate sistemele comunale de alimentare cu apă și canalizare a localităților urbane;

va fi ameliorată situația privind alimentarea cu apă și canalizare a celor mai nefavorabile localități, conform criteriilor menționate anterior;

vor fi create rețelele de apeducte grupate și de canalizare, care vor asigura accesul localităților rurale la apa potabilă.

După realizarea obiectivelor trasate vor fi create condiții de dezvoltare a sistemelor centralizate de alimentare cu apă a populației și pe termen lung.

În perioada pe termen lung a alimentării cu apă și canalizare va predomina activitatea de dezvoltare în continuare a infrastructurii comunale în intravilanul localităților rurale, conectate la rețelele de aducție a apei, concomitent cu sistemul de canalizare (rețele, stații de pompare și, îndeosebi, stații de epurare, care vor fi construite pe etape).

Gradul de amenajare a sectorului locativ va evolua pe măsura dezvoltării rețelelor de canalizare și capacității stațiilor de epurare a apelor uzate.

4. Evaluarea costurilor generale pentru realizarea obiectivelor pe termen mediu și lung

4.1. Date generale

Valoarea lucrărilor preconizate pentru realizarea obiectivelor, inclusiv de reabilitare a edificiilor existente, și pentru construcția obiectivelor noi se calculează în baza examinării detaliate a stării tehnice actuale a părților componente din ansamblul instalațiilor de captare a apei, a stațiilor de tratare a apelor captate și de epurare a apelor uzate, rețelelor de distribuție a apei furnizate și de canalizare a apelor uzate din fiecare localitate. În baza estimărilor bazate pe volumul de lucrări de construcție concrete, au fost elaborate devizele de cheltuieli respective. Evaluarea construcției sistemelor de alimentare cu apă și canalizare în localitățile din Republica Moldova în perioadele 2008-2017 și 2013-2025 este expusă în anexa nr. 3 la prezenta Strategie.

Cheltuielile necesare pentru finalizarea lucrărilor de construcție a apeductelor grupate noi și restabilirea celor existente, în sumă 172,4 mil. lei, sînt repartizate în cote-părți între devizele de cheltuieli ale localităților și fac parte din totalul scontat al cheltuielilor pentru reanimarea serviciilor comunale în localitățile prioritare.

În conformitate cu studiile de prefizibilitate, cota-parte a investițiilor capitale care revine unei persoane din zonele administrativ-teritoriale, oscilează de la 1400-2500 lei pînă la 3500-5500 lei, fapt care demonstrează starea tehnică neuniformă a infrastructurii serviciului comunal al localităților și diferite grade de amenajare a sectorului locativ.

Resursele financiare, preconizate pe termen mediu, pentru dezvoltarea rețelei de apeducte grupate și evacuarea apelor uzate în valorile menționate, sînt condiționate de necesitatea asigurării cu apă de calitate adecvată a populației

în localitățile prioritare, precum și de realizarea obiectivelor trasate pe acest termen.

4.2. Evaluarea necesarului de investiții pentru serviciile de apă și canalizare în mediul urban

După cum rezultă din datele calculate, necesarul total de investiții pentru reabilitarea și modernizarea sistemelor de alimentare cu apă și canalizare și obținerea parametrilor ceruți de standardele europene în localitățile prioritare pe termen mediu (2008- 2012), se cifrează la circa 3559,1 mil. lei.

Pentru realizarea obiectivelor pe termen mediu (anii 2008-2012) este necesară o rată anuală constantă de investiții, în valoare de circa 732,0 mil. lei / an.

După cum s-a menționat anterior, realizarea obiectivelor pe termen mediu va ameliora starea serviciilor comunale de alimentare cu apă și canalizare în toate localitățile urbane.

4.3. Evaluarea necesarului de investiții pentru serviciile de apă și canalizare în mediul rural

Realizarea obiectivelor pe termen mediu în mediul rural vor asigura acces la sistemele comunale de apeduct a 858 mii de persoane din localitățile rurale. În aceste localități, în termenul indicat, se preconizează conectarea la canalizare numai a obiectelor sociale.

În anii 2013-2025 alimentarea cu apă se va efectua în două etape. În prima – se prevede conectarea la sistemul centralizat prin asigurarea cu apă potabilă din cișmele stradale, în etapa a doua extinderea sistemului de alimentare cu apă prin branșamentele individuale, care va asigura debitul mediu de 170 - 200 litri / persoană / zi.

Sistemul de canalizare în localitățile rurale pentru perioada 2012-2025 va include construcția rețelelor stațiilor de pompare și de epurare al apelor uzate. Gradul de epurare a apelor uzate va corespunde respectiv cerințelor și condițiilor de deversare, în funcție de clasificarea receptorilor naturali.

Reieșind din valoarea generalizată a investițiilor, este estimată rata medie ce revine unei persoane pentru fiecare din raioanele administrative prin care a fost calculat necesarul total de investiții pentru construcția sistemelor de alimentare cu apă și canalizare în mediul rural, în care locuiesc 1246,5 mii de persoane. Investițiile necesare pentru anii 2012-2025 constituie circa 23369,7 mil. lei.

În condițiile unei rate constante anuale a investițiilor pentru perioada 2008-2012 se poate stabili o valoare medie de circa 711,8 mil. lei /an, iar în perioada 2013-2025 valoarea medie de investiții va constitui circa 1,7 mld.lei/an.

Necesarul total de investiții pentru restabilirea și crearea infrastructurii adecvate a serviciilor publice de alimentare cu apă și canalizare calculat este următorul:

alimentarea cu apă și canalizare în mediul urban 16002,5 mil. lei ;

alimentarea cu apă și canalizare în mediul rural 17716,9mil. lei ;

Total 33719,4 mil. lei.

Valoarea totală a investițiilor necesare pentru realizarea obiectivelor trasate pe termen mediu (2008-2012), în prețurile anului 2005, constituie 6479,7 mil. lei, iar pe anii 2012-2025 constituie 42546,4 mil.

5. Surse potențiale de finanțare a programelor naționale de modernizare și dezvoltare a sistemelor publice de aprovizionare cu apă și canalizare

Cuantumul plății pentru serviciile prestate cuprinde atât valorile pentru recuperarea cheltuielilor ce țin de exploatarea sistemelor de apeduct și canalizare, cât și cota-parte a investițiilor pentru renovarea, modernizarea și dezvoltarea serviciilor comunale. Relațiile între operatorii în domeniu și beneficiari se soluționează în mod legal printr-un acord de parteneriat.

Principiul de autofinanțare a infrastructurii comunale în condițiile când starea ei tehnică este insuficientă nu poate fi realizat fără a atrage surse suplimentare de finanțare, inclusiv creditare.

Ameliorarea stării economice și financiare a întreprinderilor comunale este posibilă doar în cazul colectării integrale a plăților pentru serviciile prestate, reducerii cheltuielilor neproductive, îndeplinirii necondiționate a angajamentelor față de beneficiari, reducerii nivelului tarifelor până la mărimea cheltuielilor de producție, dar nu mai mult de plafonul de 4% din venitul mediu pe familie. În cazul în care cheltuielile reale depășesc posibilitățile de achitare ale populației pentru apa consumată, sînt necesare schimbări organizatorice și fuzionarea întreprinderilor cu rentabilitate joasă cu întreprinderile mai profitabile.

La etapa actuală, pe lângă finanțarea de la bugetul de stat (care se confruntă cu dificultăți), pentru asigurarea implementării programelor naționale, Programului de alimentare cu apă și canalizare a localităților din Republica Moldova pînă în anul 2015, Programului Național „Satul Moldovenesc” și altele, este necesară susținerea financiară din partea organismelor financiare internaționale prin acordarea de credite, granturi favorabile.

Ținînd cont de condițiile specifice ale Moldovei, Fondul de Dezvoltare Economică Arabă din Kuweit a oferit un credit de 6,5 milioane dolari SUA pentru finanțarea lucrărilor de renovare a sistemelor de alimentare cu apă în șase localități, cu rata dobînzii de 1,5%.

Banca Mondială a acordat Republicii Moldova, mijloacele financiare, în sumă de 12 mil. dolari SUA, care au drept

scop sporirea bunăstării populației în unele dintre cele mai sărace localități rurale, orașe și orașele de dimensiuni medii, la o rată anuală de 0,75%, pe un termen de 40 ani. Mijloacele în cauză au fost recreditate întreprinderilor de aprovizionare cu apă și canalizare din orașele Cahul, Orhei, Soroca, Ștefan Vodă și mun.Bălți. Obiectivele de bază ale creditelor menționate sînt reabilitarea sistemelor de apă și canalizare în vederea sporirii eficienței și calității serviciilor, întărirea și perfecționarea capacității operaționale și financiare a întreprinderilor "Apa Canal", reabilitarea serviciilor de alimentare cu apă și canalizare în zonele rurale.

Obiectivele prezentei Strategii se axează pe realizarea prevederilor din Programul Național "Satul Moldovenesc" și SCERS referitor la alimentarea cu apă potabilă a localităților rurale prin sistemele centralizate și ridicarea bunăstării și sănătății populației.

Conform unei analize efectuate, alocarea mijloacelor financiare din fonduri nerambursabile reprezintă o cotă esențială de finanțare a activităților în domeniul alimentării cu apă și canalizare în localitățile rurale.

Cu suportul Fondul de Investiții Sociale din Moldova numai în anul 2006 au fost finalizate lucrările de aprovizionare cu apă și canalizare în 19 localități, cu investiții în valoarea totală de 15,5 mil. lei. În anii precedenți, tot cu suportul acestui Fond, au fost renovate obiecte de alimentare cu apă și canalizare în 28 localități, valoarea totală a lucrărilor constituind 13,0 mil. lei. La etapa de implementare se află renovarea obiectelor de alimentare cu apă și canalizare în 22 localități, cu investiții în valoarea totală de 44,8 mil. lei, iar la etapa de evaluare se află volumul de lucrări în 17 localități.

Majoritatea localităților care beneficiază de suportul Fondului de Investiții Sociale sînt din mediul rural. Valoarea contribuțiilor colectate din sursele locale constituie 17-18% din totalul investițiilor. Utilizarea fondurilor menționate în mediul rural ameliorează doar parțial sistemele de alimentare cu apă, fără a contribui esențial la îmbunătățirea stării de lucruri în sector, inclusiv a canalizării apelor uzate. Aceste lucrări se efectuează haotic, spontan, avînd un caracter fragmentar de reabilitare a sistemelor existente sau de extindere a lor, fără a se ține cont de complexitatea realizării măsurilor trasate în Programul Național „Satul Moldovenesc”.

Aceste fonduri se distribuie, de fapt, numai localităților în care populația a demonstrat capacitatea de a îndeplini cerințele specifice ale acestui Fond, neținînd cont de criteriile determinate pentru localitățile dezavantajate.

În cadrul Memorandumului de înțelegere între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Regatului Danemarcei au fost implementate proiecte de ameliorare a serviciilor comunale în orașele Călărași, Edineț și Cupcin și satele Borceag, Stăuceni și Chircăiești. Lucrările executate au fost finanțate din granturile daneze, în valoare de 52,3 mil. lei, contribuția părții moldave a constituit 17,3 mil. lei. Drept rezultat al implementării proiectelor menționate, s-a contribuit la asigurarea funcționării durabile a sistemului de alimentare cu apă, după cum este prevăzut în Programul Național „Satul Moldovenesc”.

Proiectul „Apa și Asanare”, cu un buget de 1,2 mil. dolari SUA, finanțat de către biroul de cooperare al Elveției a fost implementat în raioanele Hîncești, Nisporeni, Strășeni, Ungheni, Călărași, Ialoveni și Leova, soluționîndu-se problema alimentării cu apă a circa 10000 persoane. În cadrul acestui proiect s-au efectuat lucrări în scopul asigurării cu apă potabilă a locuitorilor din localitățile beneficiare.

Actualmente, proiectul elvețian este disponibil spre a recepționa propuneri în vederea inițierii proiectelor de aprovizionare cu apă a regiunii centrale a republicii.

Un rol important în realizarea Programului Național „Satul Moldovenesc” îl are Fondul Ecologic Național, care finanțează anual proiecte de renovare a sistemelor de apă și stațiilor de pompare, dotare cu aparataje de măsurare și control a localităților dezavantajate. În prezent, în curs de implementare se află circa 50 de proiecte.

O mare parte din măsurile de modernizare și renovare a sistemelor de apeduct din cadrul Programului Național „Satul Moldovenesc” urmează a fi realizate de către Institutul de Proiectări "IPROCOM". Sursele de finanțare sînt diverse, inclusiv mijloace ale populației din raioanele Ungheni, Nisporeni, Hîncești, Criuleni, Șoldănești etc. În anii 2000-2007 programul de activitate a Institutului prevede finalizarea documentației de proiect pentru 9 localități, cu populația totală 47,1 mii, iar în stadiu de executare se află proiectele de amenajare a 11 localități, cu populația totală de 34,6 mii persoane. Implementarea acestor proiecte însă nu este asigurată totalmente, întrucît investițiile pentru acest scop nu sînt determinate definitiv.

Din cauza lipsei de coordonare între programele de proiectare și cele de repartizare a investițiilor, unele din proiectele elaborate ar putea să nu fie implementate. Diversitatea surselor de finanțare a lucrărilor de alimentare cu apă și canalizare creează necesitatea stringentă de desemnare a unui centru instituțional de coordonare, care s-ar preocupa de utilizarea rațională a mijloacelor disponibile pentru rezolvarea în complex a problemelor ce țin de sistemele de alimentare cu apă și canalizare din localități.

După cum s-a menționat anterior, orice investiții în sectorul serviciilor comunale, indiferent de sursa de finanțare, trec la activele întreprinderii comerciale ce prestează serviciile comunale, fapt care trebuie luat în considerare la determinarea relațiilor patrimoniale între participanții finanțării fiecăruia din obiectele construite.

Totodată, din cauza constrângerilor de finanțare (din bugetul de stat și din cele locale) a sectorului alimentării cu apă și canalizare, trebuie mobilizate toate forțele pentru atragerea investițiilor în infrastructura serviciilor publice de alimentare cu apă și canalizare.

În acest context, rolul agenților finanțatori în oferirea posibilității de îmbunătățire a calității serviciilor este decisiv, ținându-se cont de faptul că, la această etapă, este foarte dificil de a forma un fond important operațional pentru investiții. Concomitent, trebuie avute în vedere principalele trei căi de atragere a capitalului în finanțarea acestor servicii:

- utilizarea fondurilor nerambursabile bi- și multilaterale;

- utilizarea creditelor în finanțarea serviciilor publice și a lucrărilor de investiții în infrastructura locală cu garanții de stat sau ale autorităților administrației publice locale;

- stimularea implicării capitalului privat (parteneriatul public-privat).

Actualmente, structura distribuirii surselor potențiale de finanțare în sectorul de alimentare cu apă și canalizare, precum și scenariile de dezvoltare a sectorului, în concordanță cu sursele de finanțe disponibile, se elaborează în cadrul proiectului OECD „Strategia de finanțare a sectorului alimentare cu apă și canalizarea localităților urbane și rurale”. Coordonatorul acestui proiect este Agenția Construcții și Dezvoltare a Teritoriului.

5.1. Atragerea și utilizarea fondurilor nerambursabile bi- și multilaterale

În prezent, acțiunile de finanțare a sectorului de alimentare cu apă și canalizare se efectuează în cadrul sus-numitului proiect OECD.

În contextul prezentei Strategii, finanțarea infrastructurii de alimentare cu apă și canalizare presupune utilizarea mai multor fonduri disponibile, inclusiv a celor nerambursabile provenite din diferite surse, având în vedere că Republica Moldova:

- a) este parte a ecosistemului european, ca poluant și, totodată, ca receptor al poluării;

- b) este țara care a aderat la majoritatea convențiilor de mediu și dezvoltare durabilă;

- c) este parte la Protocolul privind apa și sănătatea.

În Moldova, în fază de pregătire și implementare, se află programe de investiții în infrastructura locală finanțate parțial din credite și granturi, acordate de Banca Mondială, Statul Kuweit, Turcia, Uniunea Europeană, Elveția etc.

La calcularea resurselor necesare pentru realizarea obiectivelor prezentei Strategii s-a ținut cont de proiectele deja elaborate, de cele în curs de implementare sau de perfectare din instituțiile de proiectare din Republica Moldova, precum și de fondurile de finanțare existente, inclusiv de cele nerambursabile.

5.2. Utilizarea creditelor pentru finanțarea serviciilor publice și a lucrărilor de investiții în infrastructura locală

Finanțarea infrastructurii prin credite bancare trebuie extinsă din următoarele considerente:

- alocațiile de la bugetul de stat devin tot mai reduse, ca urmare a constrângerilor bugetare;

- la etapa actuală interesul capitalului privat nu este pronunțat;

- creditul impune eficiență economică și presupune disciplină financiară, caracteristici care lipsesc cel mai mult acestui sector;

creditul permite divizarea poverii investițiilor urgente din infrastructură (generatoare de beneficii pe termen lung) pe mai multe generații de viitori beneficiari.

De aceea, în curs de pregătire și implementare se află programele de investiții finanțate parțial din credite rambursabile de la instituții financiare internaționale, menționate în prezentul capitol.

5.3. Stimularea implicării capitalului privat (parteneriatul public-privat)

Capitalul privat trebuie atras în sfera serviciilor publice locale, sub forma parteneriatului public-privat, deoarece:

- interesul privat disciplinează autoritatea din punct de vedere bugetar și sporește eficiența economică a operatorului;

- concentrează capital pe termen lung în sfera serviciilor publice;

- introduce elemente de concurență într-un domeniu caracterizat, în general, ca monopolist, iar concurența determină îmbunătățirea calității.

În prezent, atragerea capitalului privat și realizarea unor parteneriate solide pe termen lung între sectorul public și cel privat este la început de cale.

În perioada 2008-2012 va fi sprijinită atragerea capitalului privat în investițiile mari, pentru realizarea unor lucrări importante de construcție și extindere a stațiilor de tratare a apelor și epurare a apelor uzate, însă pentru aceasta este necesar de a crea condițiile adecvate de atragere a capitalului privat și, în primul rând, de a asigura atractivitatea sectorului (reforma administrativă și legislativă).

6. REFORMA ADMINISTRATIVĂ ÎN SECTORUL SERVICIILOR PUBLICE DE APROVIZIONARE CU APĂ ȘI CANALIZARE

6.1. Raporturile între autoritățile administrației publice locale și operatori

Din punct de vedere administrativ, serviciile publice de alimentare cu apă și canalizare sînt organizate și conduse de către autoritățile administrației publice locale în baza următoarelor principii:

autoritatea administrației publice locale are în proprietate bunurile de interes public cu care operează în realizarea acestor servicii;

operatorii, indiferent de statutul lor juridic, sînt investiți cu dreptul de a opera în baza unui contract de delegare;

contractul de delegare a serviciului și regulile de atribuire a acestuia se întocmesc conform unor modele-cadru elaborate de Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică (ANRE);

tarifele vor fi aprobate de autoritățile abilitate și avizate de ANRE;

activitatea conducerii operatorilor de servicii va fi evaluată în baza unor contracte și criterii de performanță.

Pentru a obține nivelurile dorite ale coraportului preț □ calitate este necesar de a generaliza conceptele:

evaluării performanțelor operatorilor și instituționalizării procedurilor de benchmarking;

separării activității de operare de obligațiile privind protecția socială (protecția socială a populației cu venituri mici trebuie asigurată prin programe speciale finanțate din mijloace ale bugetelor locale sau ale bugetului de stat);

echilibrului dintre costuri și încasări, cu un control permanent al tarifului;

menținerii salariilor la nivelul negociat cu federațiile sindicale, cu respectarea legislației în vigoare.

6.2. Relațiile operatorilor de servicii cu ANRE

Relațiile operatorilor de servicii publice de alimentare cu apă și canalizare cu ANRE se stabilesc în conformitate cu prevederile legale în acest domeniu.

Dintre atribuțiile cele mai importante ale ANRE, care vizează relația directă cu operatorii din domeniul serviciilor publice, menționăm următoarele:

avizarea prețurilor și tarifelor de furnizare a apei și de canalizare în funcție de anumiți parametri;

supravegherea desfășurării licitațiilor pentru delegarea gestiunii serviciilor;

asigurarea elaborării și armonizării standardelor, normativelor și prescripțiilor tehnice cu reglementările existente în Uniunea Europeană.

6.3. Procesul de reducere a numărului de operatori

Majoritatea operatorilor de servicii publice de alimentare cu apă și canalizare nu pot atinge performanțe, nu pot susține programe de dezvoltare și nu pot fi parteneri eficienți în procesul de modernizare a infrastructurii locale, din cauza volumelor reduse ale resurselor disponibile și numărului mic de beneficiari. De aceea este necesară reducerea numărului de operatori, ținîndu-se cont de:

performanțele economico-financiare și pregătirea profesională a personalului;

potențialul de elaborare, susținere și implementare a programelor de dezvoltare;

managementul integrat al bazinelor hidrografice.

Propunerile de reducere a numărului de operatori, în conformitate cu aceste criterii, trebuie să aparțină autorităților administrației publice locale. ANRE se va implica în acest proces numai prin reglementarea procedurii de elaborare și aprobare a tarifelor și, respectiv, prin monitorizarea contractelor de delegare a serviciului.

7. Importanța pregătirii profesionale continue a personalului din serviciile publice de aprovizionare cu apă și canalizare

Organizarea pregătirii profesionale a personalului care prestează servicii publice de alimentare cu apă și canalizare trebuie să contribuie la:

identificarea periodică a cerințelor de instruire, pornind de la criteriile de performanță ale operatorului, asumate de către managementul acesteia;

evaluarea permanentă a nivelului de cunoștințe, abilități și aptitudini profesionale ale întregului personal, pornind de la cerințele fiecărui post de lucru;

elaborarea programelor multianuale de pregătire profesională (formare, specializare, perfecționare, reconversie);

instruirea continuă a personalului muncitor în cadrul unor centre de instruire și examinarea periodică a gradului de însușire a tehnicilor de lucru cu materiale, echipamente, instalații și tehnologii noi;

organizarea unor cursuri specializate pentru managerii de nivel ierarhic inferior (maîștri, tehnicieni) care să răspundă nevoilor specifice acestei categorii de personal;

atestarea profesională periodică a personalului care prestează servicii publice de alimentare cu apă și canalizare.

O importanță specială pentru managerii cu pregătire medie o are atestarea capacității de operare a calculatorului electronic prin obținerea ECDL (European Computer Driving Licence).

8. Perspectiva perfecționării raporturilor dintre operatori și partenerii sociali

Pentru a oferi servicii de calitate, adaptate nevoilor specifice ale comunităților, trebuie găsite modalități de dialog între toți partenerii sociali implicați în proces, în scopul dezvoltării și modernizării serviciilor publice de alimentare cu apă și canalizare.

În Moldova este necesar a elabora cadrul legal propice dezvoltării unor parteneriate sociale care pot fi realizate atât la nivel național, cât și local între organizațiile economice, organizațiile sindicale și autoritățile administrației publice locale.

Se impune o implicare mai largă a partenerilor sociali, îndeosebi a asociațiilor patronale, pentru anticiparea necesarului de competențe, corespunzător modificărilor care se prevăd în sfera ocupațională, ca urmare a evoluției tehnologiilor și organizării muncii.

În scopul obținerii unor acorduri privind modernizarea organizării muncii, este necesară menținerea unui dialog permanent și purtarea negocierilor între patronate și sindicate. Este, de asemenea, important ca partenerii sociali să găsească forme de colaborare pentru a pune în practică obiective cum ar fi: atragerea de finanțări pentru investiții, formarea profesională, asigurarea calității și adaptarea la standardele europene.

Acordul tripartit administrație-patronat-sindicate va trebui să funcționeze în conformitate cu principiile UE, pentru ca cele trei structuri să realizeze acorduri cu privire la :

- respectarea prevederilor din contractele colective de muncă;
- nivelul salariilor și modul de indexare a acestora;
- pregătirea profesională;
- respectarea normelor de protecție a muncii și asigurarea condițiilor corespunzătoare de muncă;
- asigurarea echipamentelor de protecție și a sporurilor pentru munca depusă în condiții cu grad ridicat de periculozitate;
- implicarea salariaților în programele de îmbunătățire a performanțelor atinse de societate în ceea ce privește calitatea serviciilor;

Un obiectiv important este conștientizarea problemei de către publicul consumator. Utilizatorii trebuie educați încă de pe băncile școlii cu privire la importanța acestor servicii pentru sănătate și nivelul de trai, prin:

- editarea de broșuri de informare pentru cetățeni;
- realizarea unor filme de scurt metraj care să fie difuzate pe toate canalele televiziunii naționale;
- dezbateri pe diverse teme, cum ar fi: calitatea și costul serviciilor, ce înseamnă neglijența și proasta administrare a rețelelor interioare de alimentare cu apă etc.
- contact personal: consiliere, conferințe și dezbateri publice;
- evenimente speciale: ziua ușilor deschise, vizite la stațiile de tratare și de epurare etc.;
- participarea cetățeanului la deciziile luate de administrație, prin instituționalizarea formelor de consultare a acestora;
- educarea și stimularea spiritului civic.

9. Concluzii finale și recomandări pentru realizarea obiectivelor Strategiei

Nivelul serviciilor de alimentare cu apă și canalizare în Republica Moldova trebuie ridicat, în scopul sporirii interesului economic pentru ele, conform cerințelor pieții, care sînt în permanență creștere.

Calitatea apelor de suprafață destinate prelevării de probe de apă potabilă, protecția apelor subterane împotriva poluării existente deja, protecția apelor împotriva poluării cu nitrați proveniți din surse agricole sau alte surse, calitatea apei destinată consumului uman, epurarea apelor uzate orășenești, gospodărirea apelor la nivel de bazin hidrografic constituie aspecte reglementate prin directive ale Uniunii Europene spre care tinde Republica Moldova. Prevederile acestora necesită a fi transpuse în legislația națională, implementate în totalitate □ pe parcursul perioadei de tranziție la economia de piață.

Serviciile publice de alimentare cu apă și canalizare au dimensiuni economice și sociale, legate indisolubil între ele. Din punct de vedere economic, ele creează premisele desfășurării proceselor de producție la un număr mare de alte ramuri ale economiei naționale și reprezintă o piață de desfăcere pentru o serie de produse finite din alte sectoare economice. Din punct de vedere social, serviciile publice de alimentare cu apă și canalizare asigură locuri de muncă pentru un număr mare de salariați, dar mai ales asigură apa potabilă necesară vieții omenești și igienei unei importante părți a populației țării.

Strategia națională în domeniul alimentării cu apă și canalizare este elaborată pentru implementare ulterioară și monitorizată la nivel central, cu participarea tuturor factorilor interesați pentru obținerea unor rezultate bune.

Obiectivele prezentei Strategii necesită a fi încurajate prin măsuri de natură economică, tehnico-științifică, financiară, legislativă și instituțională la toate nivelurile, inclusiv de autoritățile administrației publice locale.

În baza prezentei Strategii, autoritățile administrației publice locale trebuie să elaboreze propriile strategii de dezvoltare și modernizare a infrastructurii serviciilor publice de alimentare cu apă și canalizare. La nivel local, autoritățile sînt responsabile direct de asigurarea populației cu servicii de calitate corespunzătoare și la un preț accesibil.

La elaborarea prezentei Strategii s-a ținut cont de dubla dimensiune a apei : “Calitate-sănătate” și ”Cantitate-rationalitate” În aceste condiții la desfășurarea activității de investiții este necesar ca eforturile operatorilor și

...aporturilor de apă potabilă și de canalizare, în vederea asigurării de servicii de calitate și de mediu și de servicii de alimentare și autorităților administrației publice locale să fie direcționate spre promovarea conceptelor managementului calității serviciului, inclusiv al calității apei.

La efectuarea lucrărilor de modernizare-dezvoltare vor fi promovate soluții tehnice corelate cu cele mai noi evoluții pe plan mondial.

Vor fi întreprinse măsuri de majorare a capacității de înmagazinare a apei potabile și vor fi soluționate cazurile de supradimensionare a rețelelor apărute ca urmare a reducerii consumurilor specifice.

În vederea extinderii infrastructurii apei, canalizării în sistem centralizat și majorării capacității de administrare și finanțare a respectivelor servicii publice, astfel încât să poată răspunde cerințelor cuprinse în directivele europene, autoritățile administrației publice locale trebuie să se asocieze conform criteriului apartenenței la același bazin hidrografic, pentru a delega aceste servicii unor operatori performanți din punct de vedere tehnic, organizatoric și financiar.

Procesul de licențiere a operatorilor care prestează serviciile respective trebuie să contribuie la noi performanțe ale operatorilor care rămân pe piață și, implicit, la ridicarea calității serviciilor acordate populației.

Sursele proprii ale operatorilor și mijloacele bugetelor locale nu pot asigura dezvoltarea infrastructurii alimentării cu apă și canalizare într-o perioadă scurtă de timp cum ar fi de dorit. De aceea sînt necesare eforturi susținute pentru a fi atrase cît mai multe fonduri nerambursabile de la Uniunea Europeană și țările-membre ale acesteia, precum și de la alte instituții internaționale donatoare. De asemenea, pentru completarea surselor de finanțare trebuie realizate parteneriate public-private, iar acolo unde este cazul, în urma unor analize aprofundate privind eficiența economică, pentru investițiile prioritare și urgente, vor fi atrase și unele împrumuturi rambursabile, în general pentru cofinanțare.

Pregătirea profesională va trebui inclusă în sarcinile contractuale pentru toți operatorii de servicii publice de alimentare cu apă și canalizare, urmînd a fi monitorizată ca și ceilalți indicatori de performanță.

Societatea civilă, reprezentată prin patronat și sindicate, asociații profesionale și ale consumatorilor, va trebui să fie o prezență activă, alături de organele centrale de specialitate ale administrației publice și autoritățile administrației publice locale, în procesul de implementare a Strategiei.

Concomitent cu realizarea procesului de alimentare cu apă a populației în localități, urmează a fi soluționată și problema ce ține de evacuarea apelor uzate și epurarea lor înainte de deversare în receptorii naturali.

[anexa nr.1](#)

[anexa nr.2](#)

[anexa nr.3](#)